

Een stroopgraf voor de bij

Ander werk van Tom Hofland

Lyssa (roman, 2017)

Vele vreemde vormen (roman, 2019)

De menseneter (roman, 2022) BNG Bank Literatuurprijs 2022

Tom Hofland

Een stroopgraf voor de bij

Verhalen

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV
2023

Copyright © 2023 Tom Hofland
Voor overname kunt u zich wenden tot Em. Querido's Uitgeverij BV,
Weteringschans 259, 1017 xJ Amsterdam.

Omslag en illustraties binnenwerk Lizer van Hattem
Foto auteur Iduna Paalman

ISBN 978 90 214 7556 1 / NUR 303
www.querido.nl

‘Haar tanden zijn scherp, ze duwen diep in mijn vlees. Ik draag de wondjes terwijl ik bij de kruidenier in de pruimen knijp. Mijn leerlingen zwijgen. Ik blijf maar aan de korstjes krabben. Krab, krab, de dagen door.’

– Karla Ibsen, *Proeven van een dode vogel* (1897)

‘Men verzint wat om harten te veroveren.’

– Otto Bolest, *Mestopische verhalen* (1921)

Inhoud

De pruik	9
De sirene	33
De belediging	41
De tafel	63
Het advies	73
De trein	87
De zwerfster	95
De mysterieuze barricade	123
De scheur	137
Een stroopgraf voor de bij	147
Verantwoording	197

DE PRUIK

Ik verwachtte dat het bed te klein zou zijn, maar ik kon mijn benen strekken zonder de randen te raken. Naast mijn hoofd jungledieren; lome giraffen, afwachende tijgers. Bij mijn voeteneinde glansde het plastic van het radioweekertje. De globe, mijn nachtlampje, stond in de hoek en scheen zijn vaaloranje licht over de enkele meubels. Stickers van Power Rangers op mijn bed. Ik pulkte aan de randen; tevergeefs. Ook hier leek de lijmlaag twintig jaar de tijd te hebben gehad om zich te kunnen hechten. Hoe merkwaardig: ik had ze geen foto's aangeleverd of schetsen gemaakt. Ze moesten het met een mondelinge beschrijving doen, en blijkbaar hadden ze daar ook genoeg aan. Alles was zoals het was.

Deze kamer had nooit prettig gevoeld. Hij was klein met schuine, benauwende wanden die constant op je hoofd dreigden te zakken. Er zaten altijd spinnen en soms liep er een valse kat binnen die me wilde krabben als ik hem aaide. Mijn kamerdeur stond 's nachts open, en wanneer ik naar de donkere overloop keek wist ik zeker dat vreemde ogen me bespiedden, wachtend tot ik sliep, om dan over de drempel te komen om *iets* met me te doen. Toch sloot ik de deur niet. Opgesloten zitten in deze ka-

mer leek me nog enger dan dat wat me op de gang stond te beloeren.

Ik sloot mijn ogen en deed mijn best aan rustgevende dingen te denken. Er kwam een beeld naar boven van mijn vader op de overloop, met een kromme rug achter de computerkast gedoken. Door het tikken van het toetsenbord ontspanden mijn krampachtige oogleden.

In de zomer was het beter: dan lag ik voor het donker was in bed en viel ik zonder vrees in slaap. Geen spook dat zich in het zonlicht durfde te tonen of zich alvast op mijn drempel nestelde voor de nacht. In de zomer was ik veilig. Dan hoorde ik de stemmen van mijn ouders in de tuin, murmelend in het laatste daglicht. Er viel een wijnglas van tafel. De hond slofte over het grindpad op zoek naar gevallen nootjes. Maar nu was het najaar en koud en grauw.

Ik moest in slaap vallen, dat was de afspraak, maar de herinneringen hielden me wakker, waardoor ik lag te woelen als een koortsig kind. Ik tuurde naar het duister van de overloop, daar waar het licht van de globe niet bij kon. En toen ik daarnaar keek, naar dat grote zwarte gat, begon ik te voelen dat wat zich er vroeger verscholen hield er nog altijd was. Ik zag niets, maar ik wist dat ik begluurd werd. Ik trok mijn dekens op, klaar om er volledig onder te verdwijnen, maar toen zag ik in de deuropening een glinstering. Er verscheen een bleek gezicht. Zwevend. Het leek geen lichaam te hebben. De wangen ingevallen en het haar plat en sluik langs de slapen. Het licht van de globe weerspiegelde in zijn bril.

‘Yorgos,’ zei Kris, ‘we gaan beginnen, oké?’

Hij stapte over de drempel.

‘Denk je dat het je lukt om nog wat te gaan slapen?’ vroeg hij.

Ik knikte en trok een versleten aap tegen me aan.

Kris, die op witte sportsokken liep, verdween achterwaarts de duisternis weer in. Alsof hij op zijn rug in een zwembad lag en heel gelaten kopje-onder ging.

Ik sloot mijn ogen en telde van duizend terug naar nul. Rond de zevenhonderd voelde ik de slaap tegen mijn oogleden golven. Vreemde gedachten, halve dromen, kwamen naar voren. Ik werkte in een koekfabriek. Mijn oma vergat mijn naam. Er was een hond die, in ruil voor schandig veel geld, mijn tas naar kantoor droeg. Toen, en ik weet niet zeker of ik geslapen had, werd ik opgeschrikt door stemmen. Ze kwamen van beneden, en hoewel ze niet schreeuwden, waren de woorden hard van toon. Ik verstond ze niet. Ik draaide me op mijn zij, drukte mijn vrije oor dicht en begon weer met tellen. Maar toen: trage voetstappen op de overloop. Ik opende mijn ogen. Er stond een vrouw in mijn kamer. Ze leek eind dertig, met een dikke groene jas aan en een treurig gezicht. Ze had uitgelopen mascara onder haar ogen, en ze veegde met één hand haar lange, steile, blonde haar achter haar oren.

‘Och liefje,’ zei ze terwijl ze naar me keek. Ze veegde een traan weg met haar mouw.

Ik kwam overeind. Keek naar de donkere overloop. ‘Kris?’

Het bleef stil.

‘Kris?’ herhaalde ik.

‘Ik ben hier niet,’ beet Kris me toe vanuit de hal.

‘Ja, dat begrijp ik,’ zei ik. ‘Maar dit klopt niet.’

‘Wat klopt er niet?’

‘Wil je even de kamer binnenkomen?’

Het bleef stil.

‘Wat klopt er niet?’ vroeg Kris nogmaals vanuit het donker.

‘Ze had een bos zwarte krullen,’ zei ik, terwijl ik een verontschuldigende blik op de vrouw wierp.

Het bleef even stil. De vrouw snikte.

‘O ja, dat weet ik,’ zei Kris uiteindelijk. ‘Of nou, weet je zeker dat ze geen steil haar had? Er staat me een foto bij. Sinterklaas, geloof ik.’

‘In de jaren tachtig, ja,’ zei ik. ‘Toen was ik nog niet geboren.’

Ik hoorde Kris zuchten. Even ging er een zaklampje aan, er ritselde papier, en toen ging het lichtje weer uit. ‘Excuus,’ zei hij. ‘Dit had niet mogen gebeuren.’ Dat laatste zei hij venijnig, alsof hij iemand anders er de schuld van gaf. Iemand die ik niet kon zien. ‘Vind je het oké om toch verder te gaan?’

Ik knikte.

‘Knik je?’ vroeg hij.

‘Ja,’ antwoordde ik.

De vrouw kuchte.

‘Sorry, ik moet er weer even in komen.’ Ze ademde diep in en uit, druppelde iets met een pipetje in haar ogen, waarna ze weer begon te snikken.

‘Och liefje,’ zei ze opnieuw, en ze stapte naar me toe.

‘Wat doe ik je aan?’ Ze klom, met modderige schoenen aan, op mijn bed.

‘Kleintje toch, wat doe ik je aan? Ik kom je vaak opzoeken. Dat beloof ik.’ Ze duwde mijn hoofd tegen haar borst.

Mijn baard schuurde tegen haar jas, de koude rits tegen mijn wang. Ze streelde me over mijn haar.

Zo zaten we een tijdje.

‘Stil maar,’ zei ze. Ik was stil. Al kreeg ik door deze opmerking het gevoel dat ik geluid moest maken. Haar hand voelde sterk aan. Krachtige vingers. Ze deed vast aan klimmen of boogschieten.

‘Yorgos, wil je nog iets zeggen?’ vroeg Kris in het donker.

Ik zweeg.

De vrouw druppelde weer iets in haar ogen en begon nu heviger te snikken.

‘Het spijt me zo,’ zei ze, terwijl ze mijn hoofd nog steviger tegen zich aan duwde. ‘Je mag huilen als je wilt.’

Het gekke was: ik wilde huilen. Maar het lukte me niet. Ik bleef zwijgend tegen haar jas aan liggen en luisterde naar haar kalme hartslag. Ze rook lekker. Een parfum dat ik niet herkende uit mijn jeugd. Citroen. Bergamot? Het deed me denken aan klassieke eau de cologne. Goedkoop, maar verfrissend. Ik moest dat weer eens kopen, dacht ik. Ik keek schuin omhoog. Ze had mooie ogen, donker omlijnd, diepbruin.

‘Wat wil je tegen haar zeggen?’ vroeg Kris nogmaals, iets harder nu.

Ik haalde mijn schouders op. ‘Geen idee.’

‘Het eerste wat er in je opkomt.’

Ik dacht na.

‘Waarom op mijn verjaardag?’ vroeg ik. Ik had meteen spijt van de vraag. Het voelde geforceerd.

De vrouw stopte abrupt met snikken. Ze keek me aan.

‘Jezus, was het op je verjaardag?’

‘Blijf erin, Risha!’ riep Kris vanuit de hal. ‘Dit heb je allemaal kunnen lezen.’

‘Misschien als ik het script op tijd had gekregen wel, ja!’ riep de vrouw terug.

Ze legde mijn hoofd weer op haar schouder. Ik lag op haar haren, waardoor ik haar pruik scheef trok.

‘We kunnen ook even stil zijn,’ zei ze zacht, bijna fluisterend. ‘Gewoon even zitten samen.’

Kris boog naar voren, de globe verlichtte zijn geïrriteerde gezicht.

‘Dat is niet het idee, Risha.’

Ik vond het een goed idee van Risha. Het was fijn zo te liggen, tegen haar aan. Haar ademhaling te volgen. Haar geur te ruiken.

Dus zaten we zo een tijdje. Risha en ik staarden samen naar het valse licht van de globe. Het gaf me een fijn en geborgen gevoel. Waarschijnlijk niet het gevoel dat ik had moeten hebben volgens Kris. Niet het gevoel waar ik mee aan de slag moest. Het gevoel dat me al twintig jaar in de weg zat. Nee, dat gevoel was niet in deze kamer aanwezig terwijl ik tegen Risha aan lag. Ze legde haar arm om me heen.

‘Risha,’ riep Kris vanaf de gang. ‘Je moet weer gaan.’

‘O, oké.’

Ze kuste me op mijn wang.

‘Ik zie je snel weer,’ zei ze. ‘Het spijt me. Het spijt me.’ Ze veegde haar uitgelopen mascara weg, klom van het bed en keek niet om. Even lag ik alleen in het halfdonker van mijn oude kinderkamer. Ik zat met mijn rug tegen de muur, mijn benen opgetrokken. Ik vroeg me af of ze wilden dat ik weer ging slapen.

Plotseling sprongen met felle flitsen de grote tl-lichten aan.

Even later liep ik in mijn pyjama het kamertje uit. De loods waar we in stonden was koud en helder verlicht, met grote schijnwerpers zoals je ze vindt rond voetbalvelden. Het kamertje achter me, van de buitenkant vier kale wanden, rook naar gips. Risha stond naast een oud, stoffig koffiezetapparaat en trok een telefoonlader uit een verlengsnoer.

Kris zat op een klapstoeltje met een notitieblok in zijn ene hand en een plastic bekertje in de andere. ‘Wil je koffie, Yorgos?’ vroeg hij.

‘Graag,’ zei ik, terwijl ik tegenover hem ging zitten.

‘We hebben eigenlijk alleen chocolademelk,’ zei hij. ‘Iemand’, hij legde er de nadruk op, ‘is vergeten koffie te halen.’

Risha rolde met haar ogen. Ze had de pruik afgezet en over een stoel gegooid, waardoor ik haar zwarte haren zag. Ze knoopte ze in een staart.

‘Wat drink jij?’ vroeg ik.

‘Dit?’ zei Kris terwijl hij naar het plastic bekertje in zijn hand keek alsof iemand het zonder zijn medeweten daar

had geplaatst. ‘Koffie,’ zei hij een beetje verbaasd. ‘Het laatste beetje.’

Ik knikte. We zwegen.

‘Wil je weten hoe ik me voel?’ vroeg ik om de stilte te doorbreken.

‘Later,’ antwoordde Kris terwijl hij geconcentreerd naar het notitieblok keek dat nu op zijn knieën lag.

Hij beet op zijn pen. Toen keek hij plotseling op.

‘Het spijt me van de pruik.’

‘Dat is oké,’ zei ik.

Kris wierp een snelle blik op Risha.

‘Wat?’ zei ze.

‘Niets,’ antwoordde hij. ‘Het is alleen jammer van de pruik.’

‘Ja, dat zei je al.’

Kris krabbelde iets in zijn notitieblok. ‘Het zijn de details die het doen.’

‘Niet beginnen,’ antwoordde Risha. ‘Niet doen! Je moet blij zijn dat ik er ben.’

‘Ik zeg alleen maar dat ik het jammer vind,’ zei Kris terwijl hij zijn handen gemaakt verontschuldigend in de lucht hief.

‘Risha valt in,’ zei Kris op samenzweerderige toon tegen me.

‘Wat bedoel je daarmee?’ beet ze hem toe.

‘Niets, Risha, niets,’ zei hij sussend. ‘Probeer alsjeblieft professioneel te blijven.’

‘Professioneel?’ Risha trok haar wenkbrauwen op.

‘Ja,’ zei Kris. ‘We zijn hier om aan het trauma van Yorgos te werken. Hij moet helen. Wij moeten hem helpen.’

Hij hoeft onze spanning niet te voelen.'

Risha greep haar jas van een klapstoel, trok hem aan en hield de blonde pruik in de lucht, alsof ze hem zojuist van iemands hoofd gescalpeerd had. 'Deze declareer ik.' Daarna propte ze hem in haar tas en liep met snelle, echoende passen door de loods. Ze duwde met aanzienlijke kracht een nooddeur open en verdween.

'Ik stop ook,' zei ik, en ik stond op.

'Maar we zijn net begonnen!' riep Kris.

'Het werkt niet,' zei ik, terwijl ik mijn jas aandeed en haastig achter Risha aan liep. 'Toch bedankt!'

Toen ik bij de nooddeur was aangekomen, hoorde ik mijn naam roepen. Ik draaide me om.

'Yorgos!' riep Kris nogmaals vanaf de andere kant van de loods.

'Ja?'

'Wil je tegen haar zeggen dat ik niet wil dat ze bij me weggaat?'

'Ik zal het doorgeven,' zei ik, en ik verdween door de deur naar buiten.

Het regende. Ik zag Risha bij de bushalte staan en liep naar haar toe.

'Ik vond het niet erg,' zei ik. Ze keek me vragend aan, nog lichtelijk geïrriteerd.

'Wat niet?'

'Van de pruik,' zei ik.

Ze schudde haar hoofd.

'Voor zover ik er zicht op heb,' ging ik door, 'deed je het heel erg goed. Het was fijn, bedoel ik te zeggen. Het was

niet wat Kris voor ogen had misschien. Al blijft het dubieus wat hij wel voor ogen had. Maar het was prettig.’

Ze glimlachte voorzichtig.

‘Fijn,’ zei ze. ‘Maar dit was ééns maar nooit weer. Normaal heeft hij tutjes van de toneelschool.’

‘Ik ben blij dat jij het was,’ zei ik, net iets te zacht. Ik twijfelde of ze me wel gehoord had. Ze reageerde in ieder geval niet. Ze zocht in haar tas naar haar bril, zette hem op en keek naar het digitale bord. Nog twintig minuten. Ze zuchtte en ging op het bankje zitten.

‘Waarom praat je niet met je moeder?’ vroeg ze.

‘Dat kan niet meer,’ antwoordde ik.

‘Sorry,’ zei ze zacht. ‘Is ze...?’

‘Ja,’ zei ik, en ik wendde meteen mijn blik af.

‘Sorry,’ zei ze nog een keer. ‘Dat was ongevoelig van me.’ Ze keek naar het bord. Nog altijd twintig minuten.

‘Als je wilt,’ begon ik. ‘Zonder bijbedoelingen. Maar ik ben met de auto.’

Ze keek van mij naar de loods, naar het digitale bord en weer terug naar mij.

‘Zonder bijbedoelingen?’ vroeg ze.

‘Zonder bijbedoelingen,’ antwoordde ik.

Een halfjaar later

Ik lag met mijn hoofd op haar blote buik en luisterde aandachtig. Ik hoorde haar hartslag. En ik denk ook haar hongerige maag. Verder niets opvallends. Ik keek omhoog langs haar borsten en zag haar kin, een stukje van haar